

Dobre praktyki liderów i lidererek „Szkoly Tolerancji” (Krzyżowa 2018)

Spis treści:

1. Panel dyskusyjny *„Dlaczego i jak pomagać?”* Anna Włodek

2. Akcja Szkolna: *Łączy nas pamięć i wspólna historia.....
Dni Historii i Kultury Żydowskiej* – Izabela Niedźwiedzka

3. Warsztaty: *Ja, Ty, My, Oni – o sztuce przekraczania granic i budowania mostów* –
Małgorzata Rusiłowicz

4. Warsztaty: *Starość – stary czyli inny, ja w przyszłości, pomoc potrzebującym* – Hanna
i Jacek Świłło

5. Klub Dobrej Rozmowy: *„Dać część siebie innym”* – od rozmowy i zbudowania relacji
do działania – Bernadetta Białek

6. Teatr: *Bez budynku też można stworzyć teatr.* Natalia Zarańska

7. World Cafe akcentujące różnorodność w obrębie życia społecznego,
Escape Room nt. celów Rozwoju Zrównoważonego – Justyna Moruś

DOBRA PRAKTYKA 1

PANEL DYSKUSYJNY „DLACZEGO I JAK POMAGAĆ?”

Anna Włodek

II LO im.Staszica w Tarnowskich Górach

CEL:

- Pogłębienie refleksji na temat postaw wobec kryzysu humanitarnego
- Upowszechnienie wiedzy na temat możliwych form zaangażowania i pomocy uchodźcom

OPIS DZIAŁANIA

- Krok 1 diagnoza / skąd pomysł: od dłuższego czasu w szkole podejmowana jest refleksja na temat sytuacji uchodźców we współczesnym świecie. Wielu uczniów i wiele uczennic angażuje się w różne formy wolontariatu. Czas przejść na kolejny poziom zaawansowania.
- Krok 2 przygotowanie: nawiązanie kontaktu z panelistkami podejmującymi różne formy aktywności i mogącymi odegrać rolę autorytetu dla słuchaczy/słuchaczek (Marika Langot z inicjatywy Witajcie w Krakowie!, Zuzanna Radzik – dziennikarka i teolożka feministyczna, Agata Wilczek – nauczycielka liceum z doświadczeniem wolontariatu na Lesbos). Wynegocjowanie roboczego scenariusza spotkania.
- Krok 3 przebieg : trzygodzinna dyskusja panelistek i publiczności wokół motywów aktywnego zaangażowania na rzecz uchodźców, jego form oraz związanych z nim trudności/wyzwań
- Krok 4 finał / promocja / wnioski: spotkanie miało nie tylko wymiar informacyjny, ale okazało się niezwykle ważne jako forma wsparcia dla osób, których otwarta postawa spotyka się z krytyką otoczenia

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- Ma duży wpływ na wzmocnienie postawy otwartości i aktywizmu („podtrzymanie ognia”, by nie skończył jako „słomiany zapał”...), pozwala zobaczyć działania/postawy jednostek w szerszym kontekście

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

- Im więcej panelistów/panelistek, tym ciekawiej, ale grozi to pozostaniem w szkole do późnych godzin nocnych... ;)

DOBRA PRAKTYKA 1

*ŁĄCZY NAS PAMIĘĆ I WSPÓLNA HISTORIA.....
DNI HISTORII I KULTURY ŻYDOWSKIEJ*

Izabela Niedźwiedzka

Podstawowej Ekologicznej Szkoły Społecznej w Rumi

CEL DZIAŁANIA

- Zorganizowanie w szkole cyklu wydarzeń upamiętniających 19 kwietnia - 75. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim /akcja Żonkile Muzeum Polin/

Pokazanie szerszego kontekstu przekazów medialnych, dyskusji na temat stosunków polsko-żydowskich

- Ukazanie tematyki Żydowskiej jako integralnej części historii Polski
- Przeciwdziałanie stereotypom i uprzedzeniom

OPIS DZIAŁANIA

- Krok 1 diagnoza: / luty/marzec – okrągła rocznica Marca'68, kontrowersje wokół ustawy IPN, publiczna dyskusja, żywy temat w mediach
- Krok 2 przygotowanie: zrobić coś więcej niż akcję „Żonkile” – pokazać szerszy kontekst
- Krok 3 przebieg: zgoda dyrekcji 😊 zebranie nauczycieli/ek realizujących, przygotowanie scenariuszy, pomysłów na zajęcia w klasach , scenariusz wydarzeń, zebranie pomocy, inspiracji...chodziło o kontekst historyczny ale i kulturowy
- Krok 4 finał: Tydzień 16-20 kwietnia 2018 „Łączy nas pamięć i wspólna historia” razem 30 godzin zajęć, współpraca 10 nauczycieli/nauczycielek
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=403164293486249&id=244443386025008
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=410056612797017&id=244443386025008
- Udział w ogólnopolskiej akcji - podziękowanie z Polin

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- Oddanie prowadzenia uczniom/uczennicom
- *Prezentacja Wandzi Krupskiej z klasy 2a. „Listy w butelce” o Irenie Sendlerowej Anny Czerwińskiej-Rydel o ratowaniu żydowskich dzieci z niesamowitymi rekwizytami dla klas 1-2*
- *„Jak rozmawiać z małymi dziećmi o Holokauście?”*
- **Uczniowie i uczennice II gim dla młodszych – części: religia, kultura /tradycje, kuchnia, Holokaust, współczesny Izrael, Polscy Żydzi, Polacy i Polki, którzy ratowali Żydów podczas II wojny światowej**
- **O wartościach: „Wartości mają znaczenie-Lekcja Ireny Sendlerowej”,** materiały edukacyjne CEO
- Praca na **reportażach** : „Powstańcy bez broni” /tvn 24 Czarno na białym/, Marek Edelman Życie. Po prostu W.Bereś, K.Burnetko , „I była miłość w getcie” M.Edelman
- **+ materiały Polin „Zonkile” film „Nie było żadnej nadziei”**
- Podejście interdyscyplinarne, wielopoziomowe /klasy 1 SP-3 gim/
np.j.angielski:**Warsaw Ghetto Uprising**
- Prowadzący dobrali zajęcia do swoich predyspozycji i zainteresowań
- Zajęcia, dyskusja ponad polityką, ale odniesienie do współczesności

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

- Dobierać formy i treści do wieku uczniów/uczennic
- Właściwie na każdym przedmiocie można poprowadzić lekcje o polskich obywatelach/kach żydowskiego pochodzenia
- Podkreślać, że uczestnicy/uczestniczki tworzą całość
- Nie bać się rozmów o antysemityzmie czy indywidualnych negatywnych doświadczeniach/historiach rodzinnych
- Odwoływać się do wartości uniwersalnych, empatii i szacunku dla innej kultury, pomagania potrzebującym
- Odwołać się do współczesności, piramidy nienawiści, która doprowadziła do Holokaustu, czy obecnie sytuacji związanej z migracjami, gdzie znów ludzie/kultury dzieleni są na lepszych/gorszych

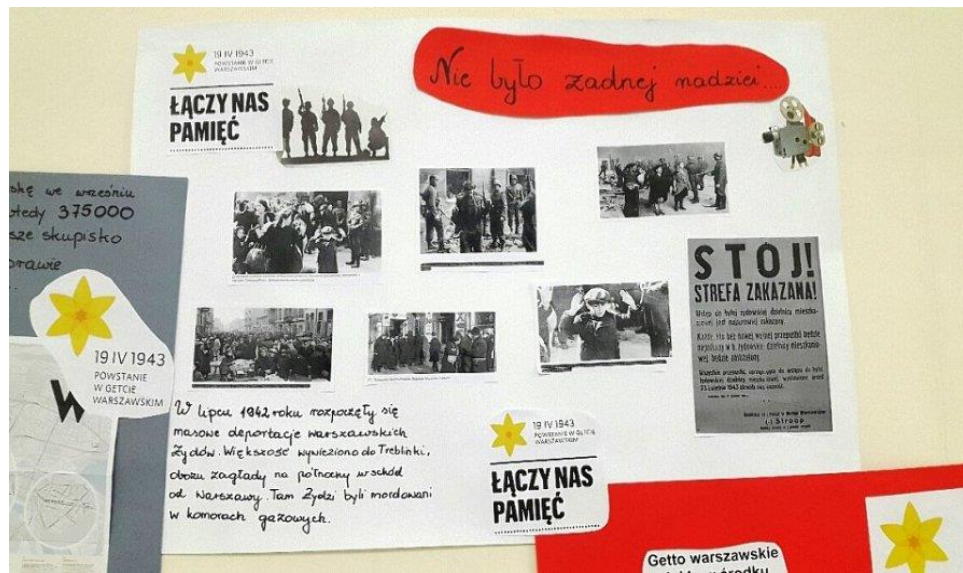
MATERIAŁ/ ZDJĘCIE / ŹRÓDŁO

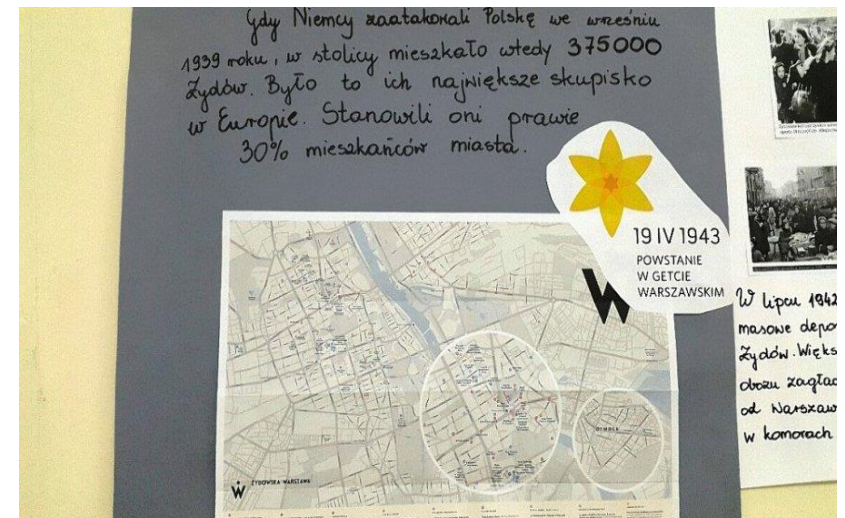
WSKAZÓWKI DLA INNYCH

- Pracujcie wielozmysłowo /muzyka, bajki/legendy, jedzenie, stroje, osobiste wspomnienia, wycinanki😊/
- Pracujcie na reportażach, relacjach uczestników, tekstach Korczaka
- Pokazujcie kulturę i historię żydowską jako część polskiej
- Można poprosić o pomoc katechetę/kę, nauczyciela/kę etyki, wiedzy o kulturze itp. – szukajcie sprzymierzeńców
- Unikajcie powielania stereotypów nt Żydów i odniesień do polityki
- Oswajajcie temat u jak najmłodszych dzieci

**POKAZUJCIE ŻYDOWSKĄ
WARSZAWĘ PRZED, W I PO II
WOJNIE ŚWIATOWEJ
SZUKAJCIE ŚLADÓW HISTORII I
KULTURY ŻYDOWSKIEJ W
WASZEJ OKOLICY**

DOBRA PRAKTYKA 3

JA, TY, MY, ONI – O SZTUCE PRZEKRACZANIA GRANIC I BUDOWANIA MOSTÓW

Małgorzata Rusiłowicz

Szkoła Podstawowa im. Wspólnoty Polskiej w Białostoczku

CELE DZIAŁANIA

- uporządkowanie wiedzy na temat źródeł oraz mechanizmów powstawania i działania stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji;
- wzajemne poznanie się, kształtowanie postawy tolerancji;
- kształtowanie pozytywnych odniesień oraz poszukiwanie wspólnych korzeni kulturowych.

OPIS DZIAŁANIA

- **Krok 1 diagnoza / skąd pomysł**
- Źródłem pomysłu stały się rozmowy przeprowadzone z uczniami/uczennicami w czasie lekcji i na przerwach dotyczące stereotypów, uprzedzeń, dyskryminacji, szeroko rozumianej różnorodności/odmienności oraz moje obserwacje dzieci. Utwierdziły mnie w przekonaniu, że konieczne jest „przepracowanie” z młodzieżą tematów związanych z pojęciem tożsamości, kultury i analizy czynników wpływających na nasze postrzeganie i ocenę Innych.

KROK 2 PRZYGOTOWANIE

- Warsztaty zostały podzielone na 3 moduły:
- MODUŁ I: Tożsamość – czyli Ja, Ty, My, Oni;
- MODUŁ II: Kultura jako supermarket – Inni bliscy i dalecy;
- MODUŁ III: Stereotypy narodowe, czyli o tym, co o Polakach myślą obcokrajowcy?

Realizacja każdego z modułów przewidziana jest na jedną lekcję.

KROK 3 PRZEBIEG

MODUŁ I: TOŻSAMOŚĆ – CZYLI JA, TY, MY, ONI

- Zajęcia związane były ze zdefiniowaniem tożsamości i analizą cech tworzących tożsamość. Uczniowie/uczennice zastanawiali się również nad tym, czym jest tożsamość osobista, czyli kim są i tożsamość społeczna, czyli jak postrzegają ich/je inni.
- W czasie warsztatów tworzyli/ły mapy własnej tożsamości oraz dokonywali/ły oceny własnej tożsamości i zastanawiali się nad jej związkiem z poczuciem wartości w kontekstach: „ja” realnego i „ja” idealnego, oczekiwań własnych i społecznych, możliwości i zasobów.
- Istotnym elementem zajęć było zwrócenie uwagi uczniów/uczennic na pojęcie *tożsamości kulturowej społeczeństwa* będącej wynikiem zachowania dziedzictwa przodków oraz kultywowania podstawowych wartości.
- Ważne, aby w czasie warsztatów młodzież zrozumiała, iż:
 - - poznanie samego siebie jest niezbędne we współczesnym świecie, ponieważ rozumienie siebie daje szansę zrozumienia innych;
 - - tożsamość dotyczy nie tylko relacji z samym sobą, ale również relacji ze światem zewnętrznym, innymi ludźmi i kulturą.

KROK 3 PRZEBIEG

MODUŁ II: KULTURA JAKO SUPERMARKET – INNI BLISCY I DALECY

- Zajęcia rozpoczęły się od krótkiego ćwiczenia pt. „Codzienne przedmioty i ich niecodzienne zastosowanie”. Każda grupa otrzymała jeden przedmiot (menorę, muhir, pojemnik na fez, wachlarz gruziński oraz fez) a następnie musiała na tzw. karcie przedmiotu wpisać jego właściwą nazwę (lub ją wymyślić, w przypadku, gdy nie wiadomo było, co to za przedmiot), podać informację do czego dany przedmiot służy oraz do czego można go jeszcze dodatkowo i praktycznie wykorzystać. Okazało się, że nie mając dotychczas do czynienia z niektórymi przedmiotami chociażby muhirem, czy fezem uczniowie/uczennice mieli/ły trudność z nadaniem im nazwy i określeniem przeznaczenia. Młodzież doszła do wniosku, że jest to zupełnie naturalne, ponieważ każdy człowiek jest niejako „zatopiony” we własnej kulturze i przez pryzmat osobistych doświadczeń opisuje oraz interpretuje dookolną rzeczywistość.
- Drugie ćwiczenie pt. „Skąd to o nich wiemy?” miało na celu uporządkowanie wiedzy na temat mechanizmów powstawania i działania stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji. Grupy otrzymały zadanie, w którym miały wypisać cechy pozytywne i negatywne określonych osób: kobiety (blondynki), bogacza, biedaka, polityka oraz nauczyciela. Kolejnym etapem warsztatów była „mentalna” wizyta w supermarkecie. W czasie dyskusji uczniowie/uczennice dzielili/ły się swoimi doświadczeniami i obserwacjami dokonując analizy ludzkich zachowań w czasie zakupów, zasad, którymi się kierujemy wybierając towary oraz tzw. „typów” kupujących. W podsumowaniu zastanawialiśmy się nad tym, dlaczego supermarket może być metaforą kultury? Doszliśmy do wniosku, że w supermarkecie, potrzebujemy dużo czasu, aby zorientować się w asortymencie – tak jak we własnej oraz obcej kulturze; zewnętrzny obserwator/obserwatorka dość szybko jest w stanie rozpoznać tych, którzy w supermarkecie czują się „jak u siebie, czy jak w domu” oraz tych, którzy są obcy i zagubieni – tak jak w kulturze; w supermarkecie, tak jak wewnątrz kultury istnieje duża różnorodność; klienci supermarketu kupujący różne towary raczej nie mają z sobą wiele wspólnego a niektórzy nie mają żadnych szans, żeby się ze sobą spotkać; jeżeli jest się wystarczająco upartym klientem/klientką, to można wymusić zmianę (w asortymencie - w normach).

KROK 3 PRZEBIEG

MODUŁ III: STEREOTYPY NARODOWE, CZYLI O TYM, CO O POLAKACH MYŚLĄ OBCOKRAJOWCY?

- Warsztat poświęcony był stereotypom, uprzedzeniom i dyskryminacji. W czasie jego trwania uczniowie/uczennice uporządkowali oraz poszerzyli swoją wiedzę na temat źródeł stereotypów.
- Zasadnicza część zajęć dotyczyła stereotypów narodowych będących uproszczonymi i utrwalonymi rodzajami wyobrażeń/poglądów na temat narodowych cech innych narodów. W czasie jego trwania uczniowie/uczennice poznali/ły opinie obcokrajowców na temat Polski i Polaków. Dokonali/ły analizy mapy pt. „Świat według Polaków” autorstwa polskiego wykładowcy ze Słowackiej Akademii Nauk przedstawiającą stereotypy Polaków o innych narodach. Okazało się, że: Chiny kojarzą się nam z produkcją tanich towarów, Czesi- Pepicy ze śmiesznym językiem i krecikiem z kreskówki, Niemcy – z Hitlerem, BMW i Podolskym, południe Europy zaś z urlopem i wypoczynkiem oraz ciepłym morzem – podobnie jak Afryka.
- W czasie warsztatu młodzież obejrzała dwa filmy: „Co naprawdę myślą o nas obcokrajowcy” i „Co o Polakach tak naprawdę myślą młodzi ludzie z Europy?” Dzięki nim uczniowie/uczennice poznali opinie obcokrajowców na temat naszego kraju i Polaków. Stały się one punktem wyjścia do dyskusji na temat tego, jacy jesteśmy jako naród i jak nas postrzegają inne narody. Okazało się, że Polacy cenieni są za gościnność, otwartość, życzliwość, pracowitość. Naszymi wadami natomiast jest słaba znajomość języka angielskiego (co znacznie utrudnia nawiązanie kontaktu i porozumiewanie się) oraz zamiłowanie do alkoholu. Najważniejsze, że młodzież doszła do wniosku, iż to, jak jesteśmy postrzegani, nie zależy od tego do jakiej nacji przynależymy, tylko raczej od tego - jakimi jesteśmy ludźmi, jak się zachowujemy i co sobą reprezentujemy.
- Warsztaty zakończyły się prezentacją przez grupy opinii obcokrajowców, którzy postanowili osiaść na stałe w Polsce. Każda grupa pracowała z tekstem wywiadu (z książki Judyty Fibiger pt. „Swego nie znacie... czyli Polska oczami obcokrajowców”) przeprowadzonego z jedną osobą: Julią Krawiec (Ukraińką), Conrado Moreno (Hiszpanem), Kevinem Aistonem (Anglikiem) oraz Seffenem Mollerem (Niemcem).

KROK 4 FINAŁ / PROMOCJA / WNIOSKI

- W czasie warsztatów uczniowie/uczennice tworzyli pracując w grupach plakaty i mapy mentalne. Zostały one wykorzystane (zawieszono na korytarzu szkolnym) w czasie obchodów Dnia Tolerancji.
- Warsztaty uświadomiły uczniom/uczennicom, że:
 - w gruncie rzeczy różnimy się, ale wiele nas także łączy;
 - kultura jest częścią naszej tożsamości; oferuje nam wzorce, postawy i przedmioty, które pozwalają nam czuć się przynależnymi do określonej grupy dającej poczucie emocjonalnego oparcia i bezpieczeństwa;
 - z jednej strony czujemy się bardzo związani z własnym narodem, ale z drugiej strony dostrzegamy różnorodność innych narodów;
 - w gruncie rzeczy doceniamy inne narody w ich odmienności, bo sami jako naród cenimy swoją odmienność i własne „dziwactwa”;
 - Obcy/Inni żyją obok nas i ważne jest, aby ich dostrzec i zrozumieć, że owa „inność/obcość” tak naprawdę dotyczy każdego człowieka. Wszyscy w gruncie rzeczy jesteśmy Obcymi/ Innymi. Różnimy się wyglądem, poglądami, mamy różnorodne zainteresowania, mieszkamy w różnych rodzinach, posiadamy innych przyjaciół, inaczej spędzamy czas wolny itd. Dopiero wówczas, gdy będziemy potrafili dostrzec inność/obcość również w nas samych zrozumiemy i będziemy szanować inność drugiego człowieka.

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- Warsztat jest działaniem ukierunkowanym przede wszystkim na kształtowanie otwartości na innych oraz na kształtowanie postawy zrozumienia i akceptacji dla różnorodności.
- W związku z tym, że zakłada wyjście od analizy własnej tożsamości a następnie tożsamości społecznej i narodowej pozwala uczniom/uczennicom zrozumieć i przełamać granice/opór w akceptowaniu szeroko rozumianej odmienności oraz przygotowuje do funkcjonowania w zróżnicowanym, multikulturowym świecie.
- Umożliwia podjęcie tematyki związanej z brakiem tolerancji, stereotypami i uprzedzeniami nie tylko w kontekście najbliższego otoczenia uczniów/uczennic, ale również w perspektywie globalnej.

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

- Dostosuj materiały, które wykorzystasz w czasie warsztatów do wieku, wiedzy oraz możliwości uczniów/uczennic.
- Realizuj kolejne moduły w ustalonym porządku.
- W czasie warsztatów stwórz atmosferę sprzyjającą dzieleniu się przez uczniów/uczennice własnymi przemyśleniami, opiniami i doświadczeniami. Zapewnij warunki do prowadzenia tzw. dobrej rozmowy.

MATERIAŁ/ ZDJĘCIE / ŹRÓDŁO

- o film pt. „Co naprawdę myślą o nas obcokrajowcy? <https://www.youtube.com/watch?v=fuijsxzNmxw>
- o film pt. „Co o Polakach tak naprawdę myślą młodzi ludzie z Europy?” <https://www.youtube.com/watch?v=2zIOPAcM8LM>
- o Mapa „Świat według Polaków”: <http://kostelec.blox.pl/html/1310721,262146,21.html?444027>

- o Książka Judyty Fibiger pt. „Swego nie znacie... czyli Polska oczami obcokrajowców”

WSKAZÓWKI DLA INNYCH

- Ustal wspólnie z uczniami/uczennicami jasne zasady współpracy.
- Na początku zajęć przypomnijcie (a jeżeli tego wcześniej nie zrobiliście ustalcie) zasady tzw. dobrej rozmowy.
- Uważnie słuchaj uczniów/uczennic. Życzliwa postawa otwartości ze strony nauczyciela/-ki budzi zaufanie młodych ludzi oraz ułatwia dyskusję.
- Zwróć uwagę uczniów/uczennic, aby w rozmowie/dyskusji używali/ły komunikatu „ja” (czyli mówili/ły we własnym imieniu).
- Na bieżąco reaguj na rozpoznane przez Ciebie w trakcie warsztatów bariery komunikacyjne m.in. na niespójne komunikaty bądź zbyt emocjonalne reakcje.
- Trzymaj się faktów a nie domysłów i interpretacji.
- Unikaj doradzania, kierowania, postawy obronnej, odwracania uwagi od tematu rozmowy – bądź partnerem/-ką w rozmowie z uczniami/uczennicami.

DOBRA PRAKTYKA 4

STAROŚĆ – STARY CZYLI INNY, JA W PRZYSZŁOŚCI, POMOC POTRZEBUJĄCYM

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

**Hanna Banaszczyk- Świłło
Jacek Świłło**

Zespół Licealno-Gimnazjalny w Długołęce
Szkoła Podstawowa w Długołęce

Szkoła
Tolerancji

CEL DZIAŁANIA

- Kształtowanie postaw empatycznych wobec osób starszych.
- Zrozumienie pojęcia: stereotyp (nieuprawnione uogólnienie), analiza szkodliwości stereotypów.
- Zauważenie zjawisk dyskryminacyjnych wobec osób starszych w codziennym życiu.
- Refleksja teoretyczna nad starością i stosunkiem do niej w perspektywie: etycznej, antropologicznej/egzystencjalnej (sp, gimnazjum, liceum), społecznej, psychologicznej.
- Pobudzanie i kształtowanie postaw twórczych w ramach analizowania omawianych zagadnień.

OPIS DZIAŁANIA

- **Krok 1 diagnoza – skąd pomysł.**
- Podczas gdy stosunek do innego często opiera się na rzadko doświadczanych w moim środowisku relacjach z osobami z innych kręgów kulturowych (narodowości, wyznania itd.), osoby „stare” są zawsze elementem codziennego życia. Stosunek do nich jako „innych” jest zagadnieniem, które winno być zinternalizowane jak najwcześniej przez młodego człowieka.
- Zauważyć można w wypowiedziach uczniów nader częste powielanie obiegowych opinii, uleganie stereotypom, powtarzanie w wypowiedziach ustnych i pisemnych komunałów, frazesów – nieprzemyślanych, nieprzepracowanych w drodze rzeczowej refleksji wątpliwych poznawczo myśli/poglądów/uwag itp.
- Zastęszane opinie, żarty, dyskryminacyjne opinie na temat osób starszych wypowiedzane bezrefleksyjnie przez uczniów.

Krok 2 – przygotowanie

Projekt zakłada przeprowadzenie 3 bloków zajęć:

.CO WIEMY O STAROŚCI: opis stanu wiedzy, nastawienia, odnotowania typowych reakcji, omówienie problematyki stereotypów.

CZY BĘDĘ KIEDYŚ STARY? - Odwoływanie się do własnych doświadczeń, refleksja nad czasem i życiem.

CZY POWINIENEM POMAGAĆ STARSZYM? - Twórcza rekapitulacja zajęć: wykonywanie prac uwzględniających wnioski z dyskusji, opisów i analiz.

KROK 3 – przebieg

Blok 1: CO WIEMY O STAROŚCI?

- Zajęcia opierały się na prezentacji filmów dotyczących obiegowych opinii (dzieci i ludzi młodych) na temat starości oraz filmów, które łamią schemat najczęstszych opinii;
- uczniowie wypowiadają własne opinie na temat osób starszych;
- rozmowa wokół fragmentów książki *Dzieci filozofują. Życie – co to takiego?* Oscara Brenifiera;
- uczniowie rysują swoje wyobrażenia o starości (uczennica liceum nagrywa wypowiedzi uczniów sp na potrzeby filmu pt. „Co wiem o starości”)
- omawianie prac.
- wypełnianie ankiety nt. starości (sp+, gimnazjum)
- wspólna analiza najczęściej powtarzających się opinii, zwrócenie uwagi na ich schematyczność, odbieganie od życiowego doświadczenia – odwoływanie się do znanych uczniom osób starszych.

- refleksja nad arbitralnością w postrzeganiu i szeregowaniu upływu czasu: ćwiczenie myślowe ze stosiem liści; ćwiczenie z odcinkowaniem czasu życia ludzkiego (ćwiczenie – na osi czasu umieść najważniejsze wydarzenia w swoim życiu, następnie dorysuj ciąg dalszy osi czasu swego życia i wymyśl oczekiwane/wymarzone wydarzenia z przyszłego życia).
Wnioski – swoją starość widzimy na ogół w sposób pozytywny, cudzą (ulegając stereotypom) – negatywnie.
- uzmysłowienie sobie, że życie można podzielić na kilka odcinków czasowych równej długości – np. 12/15 lat – i perspektywa czasowa nie jest, wbrew pozorom, drastycznie odległa);
- prezentacja filmów przełamujących schematy myślenia o starości: (dostrzegania pozytywnych aspektów starości).

Blok 2.

- Wymyślanie i prezentowanie scenek (inspirowane książką *W tej zabawie jest metoda* na temat pojęcia starości i dyskryminacji osób starszych. oraz innych pojęć, które ze starością się kojarzą (tu: przywoływanie wyników ankiety i skojarzeń: samotność, choroba, ból, bieda, nuda, religijność, służebność wobec rodziny – opieka nad wnukami). [SP, gimnazjum].
- Tworzenie zdjęć wokół pojęcia starości [gimnazjum].

STAROŚĆ

*„Na starość lepiej mieć zmartuszczki od wściechu
niż od zmartusień.” –Tomasz Ordyński*

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

Szkoła
Tolerancji

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

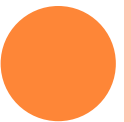

Szkoła
Tolerancji

„Wiedzięcie”

- Prezentacja przeprowadzonych wywiadów/sond nt. „czym jest starość?” (pytano nauczycieli, rodziców, rówieśników – nagrania audio komórkami – (kl. 4 sp)
- Konfrontacja ze stereotypami – próba wykazania ich nieadekwatności do osobistych doświadczeń, szkodliwości i zerowej wartości poznawczej – ćwiczenie – analizowania pojęcia argumentu anegdotycznego (jednostkowego).
- Dyskusja/rozmowa: czy człowiek stary jest kimś innym? Czym się od nas różni? – Pisemne wypowiedzi: „Co będę robił, gdy będę stary?”

Blok 3.:

- Co myślimy o ludziach starszych? Jakie mają problemy? Jak możemy im pomóc?
- Opowieść nauczyciela na motywach książki *Dom, który się przebudził*. Zadanie pytań do ilustracji książkowych (tematem jest starość, samotność, możliwości życiowych zmian).
- Prezentacja zdjęć nt. starości wykonanych przez uczniów gimnazjum – porównywanie z rysunkami innych uczniów, odnajdywanie cech wspólnych i schematów myślenia o starości.
- Tworzenie gry planszowej obrazującej przeszkody w funkcjonowaniu osób starszych, możliwości niesienia im pomocy, przejawy dyskryminacji. Uczniowie redagują reguły gry i projektują plastycznie plansze projektowanych gier.

Przykłady reguł gry (fragm.):

Do twojej pracy zgłasza się starszy mężczyzna. Jego CV wygląda obiecująco, jednakże masz obawy związane z jego wiekiem. a) zatrudniasz mężczyznę; wiedza i doświadczenie liczą się bardziej niż wiek- wykonujesz dodatkowy rzut kostką. b) odmawiasz mężczyźnie, gdyż masz przeczucie, że nie podoła wyzwaniom w pracy- stoisz 2 kolejki.

2. Jesteś w podeszłym wieku i od rana bardzo boli cię brzuch. Minęła kolejna godzina w długiej kolejce do lekarza rodzinnego. W końcu nadeszła twoja kolej, ale pielęgniarka prosi do gabinetu młodą kobietę, która przyszła później od ciebie. Postanowiłeś upomnieć się i zwracasz uwagę personelowi, który nierówno traktuje osoby starsze w zakresie pomocy- idziesz na pole 5.

3. Twoja babcia oznajmiła ci, że bierze udział w nowej edycji Masterchefa. Nie popierasz jej decyzji. Uważasz, że jako staruszka nie poradzi sobie z presją czasu czy ugotowaniem wymyślnych dań, tak jak młodszy uczestnicy- cofasz się o 2 pola.

•Indagowanie w trakcie lekcji znajomych i rodziny za pomocą komórek na temat kontrowersji wokół starości („czy starość to balanga? „czy starość to koniec życia?” „czy w starości widzisz coś pozytywnego?”)

Odpowiedzi:

Jeżeli balanga oznacza jakąś imprezę, to o starości trudno mówić ,że jest imprezą.

tak, w każdym wieku można się bawić.

Jaka starość???? Jesteśmy zawsze młode, piękne i inteligentne....

Nie wiem, młoda jestem

Raczej nie, na balangę trzeba zapracować, żeby się pobawić a to nie jest takie proste.

•Wnioski : starość będzie dotyczyć tylko innych, a nie tych indagowanych (odsuwanie perspektywy, mechanizm psychologicznego wyparcia). Powinno się mówić o starości, by starość nie kojarzyła się negatywnie i by ją oswoić.

•Tworzenie memów przeciwstawiających się stereotypom na temat starości [gimnazjum].

Krok 4. FINAL/PROMOCJA/WNIOSKI

- Podczas lekcji uczniowie wykonywali prace będące twórczą reakcją na omawiane problemy: rysunki (sp), zdjęcia/memy internetowe (gimn.), projekty gier planszowych (sp+, gimn.), filmy – w tym wywiady zapisywane w komórkach (gimn.).
- W podsumowujących rozmowach dało się zauważyć zrozumienie wśród uczniów pierwotnie uproszczonego/bezrefleksyjnego stosunku do osób starszych. W wypowiedziach podsumowujących uczniowie odnosili się zarówno do starszych członków własnej rodziny, jak i postronnych osób starszych. Uczniowie dostrzegali identyczność i uniwersalność problemów i kłopotów osób starszych bez względu na ich status społeczny/ich stosunek prywatny do takich osób.

Wnioski:

- stary człowiek to ktoś taki sam, jakim będę za jakiś czas. Dostrzegam jego problemy zdrowotne, psychologiczne, finansowe, społeczne. W miarę możliwości będę się starał wspomagać takie osoby.
- Hasła wymyślane przez uczniów sp+ w finale rozmowy o książce *Dom, który się przebudził, (SP)* to np.:
 - Szanujmy starych, bo mają uczucia
 - Starzy chcą żyć jak i Ty
 - Starzy mają prawo do wszystkiego.

4.CO WYRÓŻNIA PROJEKT SPOŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- Istotnym wyróżnikiem jest realizowanie zajęć z uczniami na 3 poziomach edukacyjnych (sp 1-3, sp 4-7, gimnazjum) przy jednoczesnym wglądzie uczniów w efekty zajęć ze wszystkich poziomów.
- Uczniowie młodsi zapoznawali się z pracami starszych uczniów, wybrani uczniowie starsi uczestniczyli w zajęciach sp – pełniąc role moderatora, osoby prezentującej swoje prace na temat starości. Owocem wspólnej pracy był film -zmontowany przez uczniów gimnazjum, a przy udziale uczniów sp).
- Efektem jest – oprócz procesów integracyjnych – spojrzenie młodszych uczniów na starsze osoby z własnego otoczenia w sposób, który uwzględnia omawiane wcześniej refleksje, czyli orientację dotyczącą upływu czasu w pespektywie życia człowieka.
- Być może wśród najmłodszych uczniów zrodziło się także rozróżnienie – na osoby starsze (starsi koledzy ze szkoły), dorosłe (rodzice) i stare (dziadkowie), które to rozróżnienie będzie istotnym aspektem postrzegania rzeczywistości społecznej.

5. NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

•W perspektywie etycznej – omawiając potencjalne moralne uwarunkowania życia człowieka warto nakłaniać uczniów do refleksji źródłowej: czyli pytać we wspólnych rozmowach, lub poleceniach:

- skąd wiemy, że powinniśmy komuś pomagać?

- dlaczego inny człowiek wart jest szacunku/uwagi/troski?

Wnioski, lub swobodne uwagi płynące z roztrząsania takich pytań – siłą rzeczy niekonkluzywne – stanowić mogą istotny element edukacji humanistycznej.

•W perspektywie filozoficznej (teoriopoznawczej) – krytyczny stosunek do stereotypów, obiegowych opinii, a w wypowiedziach pisemnych: komunałów, frazesów – wymaga uczniowskiej refleksji nad źródłami (warto pytać o źródła zarówno tekstowe i osobowe – wówczas siłą rzeczy pojawi się zagadnienie autorytetu, a także problemy psychologiczne, gdy autorytet usytuowany jest w sferze bliskiej uczniowi) prezentowanych opinii. Zawsze warto pytać:

- Skąd to wiesz?
- Skąd wiesz, że to prawda?
- Czy znalazłeś gdziekolwiek przeciwną opinię?
- Czy Twój [przyjaciel/rodzic/ktoś, kogo cenisz] podziela tę opinię?
- Czy nigdy nie zauważyłeś czegoś, co przeczy takiej opinii?

6.MATERIAŁY, ŹRÓDŁA

Filmy –

„Dzieci o starości: czterdziestka to początek”

<https://video.wp.pl/i,dzieci-o-starosci-czterdziestka-to-poczatek,mid,1670178,cid,5050,klip.html?ticaid=11b42b>

Wisława Szymborska – „Oda do starości”

<https://www.youtube.com/watch?v=16a3uheQJ-Y>

„STAROŚĆ TO STAN UMYSŁU”

<https://www.youtube.com/watch?v=j50nc956eXY>

Urywek programu „Britain’s Got Talent”

http://buzz.gazeta.pl/buzz/7,156947,23326705,68-latka-pod-babcina-suknia-w-kwiatki-skryla-prawdziwy-stroj.html#Z_BoxDesCz&a=158&c=93

Deshun Wang – o swym życiu

<https://www.youtube.com/watch?v=hD0x-urqL2o>

NIESAMOWITY ŚWIAT GUMBALLA/CARTOON NETWORK:

<https://www.youtube.com/watch?v=23PWx8d0rOo>

Książki:

Oscar Brenifier, *Życie. Co to takiego?*, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2013.

Martin Widmark, *Dom, który się przebudził*,

W tej zabawie jest metoda, Wyd. Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży, Warszawa/Poczdarn 2012.

DOBRA PRAKTYKA 5

„DAĆ CZĄSTKĘ SIEBIE INNYM” – OD ROZMOWY I ZBUDOWANIA RELACJI DO DZIAŁANIA

Bernadetta Białek

Szkoła Podstawowa nr 25 w Zabrze

CEL DZIAŁANIA

- Świadoma i skuteczna pomoc uchodźcom i uchodźczynom w Polsce

OPIS DZIAŁANIA

- Krok 1 diagnoza / Realizowanie autorskich innowacji pedagogicznych „Wyzwania współczesnego świata” – m.in. podejmowanie tematyki uchodźczej i migracyjnej; Chęć nie tylko rozmowy, ale działania, które przynosi skutki – pomoc konkretnym osobom
- Krok 2 przygotowanie / Kontakt z telefoniczny z Mariną Hulią, diagnoza potrzeb rodzin, które potrzebują pomocy; przygotowanie ulotek i kampanii informacyjnej na stronie szkoły i FB
- Krok 3 przebieg / zbiórka rzeczowa według listy ustalonej z Panią Mariną Hulią
- Krok 4 finał / punkt kulminacyjny zbiórki połączony z debatą publiczną na temat solidarności międzyludzkiej: „Co mogę przekazać drugiej osobie w mojej paczce solidarności?"/ promocja wydarzenia poprzez stronę szkoły, FB, dziennik elektroniczny, Radę Osiedle Kotarbińskiego, prasę lokalną / bezpośrednie przekazanie przez młodzież zebranych darów w ośrodku w Warszawie

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- Uczniowie i uczennice działają zespołowo na rzecz konkretnych osób – pomoc trafia bezpośrednio do nich; zaangażowana jest cała społeczność lokalna osiedla, na którym znajduje się szkoła; Młodzież ma okazję poznać osobiście osoby potrzebujące pomocy, przełamując stereotypy na temat uchodźców i uchodźczyń

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

- Zanim podejmie się jakąkolwiek akcję, dzieci i młodzież muszą być wdrożone w tematykę, problematykę, należy przeprowadzić ich przez proces, by sami podejmowali różnego rodzaju inicjatywy

MATERIAŁ/ ZDJĘCIE / ŹRÓDŁO

- <https://solidarna.ceo.org.pl/aktualnosci/projekt-sciana-mysli>
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1581388568600603&id=448711345201670

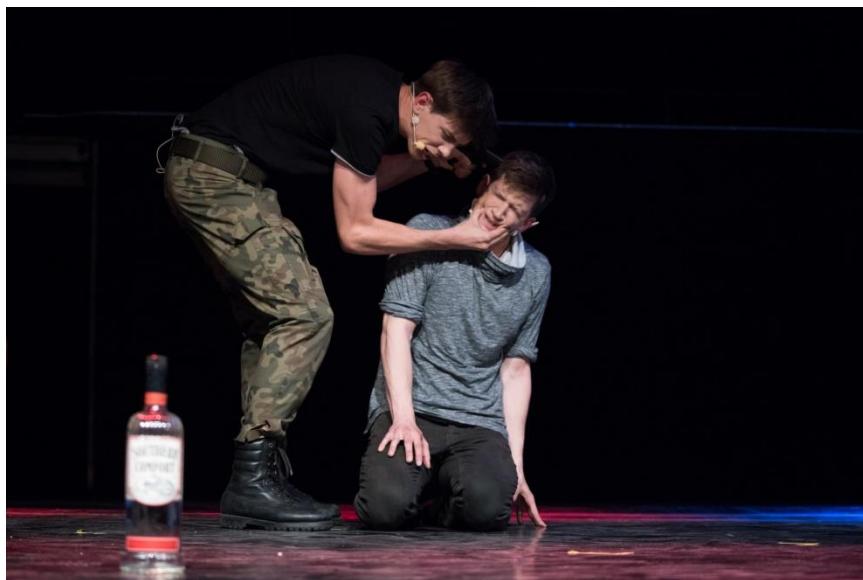
WSKAZÓWKI DLA INNYCH

- Wpleść akcje niesienia pomocy w tok nauczania
- Traktować jako część procesu, a nie jednorazową akcją
- Zadbać o mądrą kampanię informacyjną

DOBRA PRAKTYKA 6

BEZ BUDYNKU TEŻ MOŻNA STWORZYĆ TEATR

Natalia Zarańska

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 W LEBORKU
STOWARZYSZENIE ĆPUNKT

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

Szkoła
Tolerancji

CEL DZIAŁANIA

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

Szkoła
Tolerancji

OPIS DZIAŁANIA

- Krok 1 pomysł narodził się z miłości do teatru i świadomości, że najlepsza profilaktyka, to profilaktyka rówieśnicza
- Krok 2 od 2003r. pomysł na spektakl rodzi się kiedy poprzedni musical stoi gotowy na scenie i już nie ma co robić ☺ tym razem pomysł narodził się z obserwacji i realizacji projektu „Szkoła Równego Traktowania”
- Krok 3 produkcja „Szeptów serc” to bazowanie na wieloletnim doświadczeniu w przygotowaniach musicali, potrzebne było 100 tysięcy, orkiestra, aktorzy, tancerze, zbudowanie teatru bez budynku, zamówienie kompozycji muzycznych, scenariusz, krawcowe, wizażystki, firma techniczna, graficy i wszystko to, co potrzebne jest by wyprodukować profesjonalny spektakl
- Krok 4 3 czerwca 2016r. odbyła się premiera spektaklu w Lęborku, spektakl wystawiono 20 razy dla około 7000 widzów w tym na deskach Teatru Muzycznego w Gdyni 12 czerwca 2017r.

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

AKTORZY:				TANCERZE:			MUZYCY:		
									
Marta Kalinska	Paulina Daniszewska	Piotr Sadkowski	Daniel Roman	Olivia Borawska	Paulina Wos	Aleksandra Rybaczek	Zuzanna Baranowska - gitara basowa	Andrzej Puchtel - trąbka	Cezary Zdanowski - perkusja
									
Julia Smolarek	Renata Boniecka	Aleksandra Nizio	Martyna Stępień	Aleksandra Klińska	Aleksandra Drywa	Marta Teclaf	Maciej Zdanowski - perkusjonalia	Małgorzata Łukasiewicz - pianino	Mariusz Czajka - pianino
									
Tymoteusz Szymirski-Kowalski	Aneta Ostrówka	Natalia Tomkowicz	Sebastian Lis	Olimpia Makies	Magda Badulska	Patrycja Tochman	Paweł Jakubek - puzon	Wiktoria Kalińska - wiolonczela	Dominik Kalbarczyk - gitara elektryczna
							Przygotowanie aktorskie: Tobiasz Cytrowski		
Michał Kijewski	Daria Sandach	Karolina Sandomirska	Agnieszka Lica	Agata Nogalska	Nina Barasińska	Mateusz Węsierski	Przygotowanie choreograficzne i choreografa: Marzena Socha Marta Szulc		
				Realizacja: Natalia Zarańska, Tobiasz Cytrowski			Wizaż i charakteryzacja: Pracownia Makijażu Emilia Nowatkowska Katarzyna Koszałka-Szkibiel Salon Fryzjerski „Pola”		
Zuzanna Brokos	Julia Kubicka	Jakub Herczyk	Damian Kalbarczyk	Muzyka: Marcin Pawłowski „Pawbeats” Maciej Łyszkievicz, zespół No i Fajnie DJ PABLO			Kostiumy: Katarzyna Koszałka-Szkibiel		
				Scenariusz: Natalia Zarańska w oparciu o pomysły Tobiasz Cytrowski Tymoteusz Szymirski-Kowalski Patryk Teofilski, Piotr Sadkowski			Teksty piosenek: Natalia Zarańska rap Patryk Teofilski		
Jakub Hopa	Patryk Teofilski	Paweł Krawczyk	Paweł Krzyżanowski	Zdjęcia, projekty graficzne: Drukarnia Cyfrowa Studio IX			Realizacja światła i dźwięku: Ak ProSound		

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

2003 - „Dziwny jest ten świat”

2007 - „To co w życiu ważne”

2008 - „Zagubiona godność”

2011 - „Skrzydła młodości”

2012 - „Dzieci ulicy”

2014 - „Romeo i Julia”

2014 – „Julka”

2015 – „Szukając siebie”

2016 - „Szepty serc”

MATERIAŁ/ ZDJĘCIE / ŹRÓDŁO

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

Szkoła
Tolerancji

Materiały wideo

- Zwiastun spektaklu: <https://www.youtube.com/watch?v=iXStAYdaiag>
- Skróty musicalu: <https://www.youtube.com/watch?v=TKbXHajio6c>
- W drodze do marzeń: https://www.youtube.com/watch?v=eNIke_Xw4qs
- <https://www.youtube.com/watch?v=QQjfx5HY0Rk>
- Digital Youth 2017: <https://www.youtube.com/watch?v=3wEFhONbekA>
- Film na Dzień Praw Człowieka: https://www.youtube.com/watch?v=ZhxDjW-r_c0
- Strona Stowarzyszenie: www.fpunkt.org.pl

WSKAZÓWKI DLA INNYCH

Pasja, która jednoczy ludzi

Wiara, bo niemożliwe staje się możliwe

Działanie, bo co w głowie to w życiu

Wsparcie, bo druga dłoń dodaje siły

DOBRA PRAKTYKA 7

WORLD CAFE AKCENTUJĄCE RÓŻNORODNOŚĆ
W OBRĘBIE ŻYCIA SPOŁECZNEGO,
ESCAPE ROOM NT. CELÓW ROZWOJU
ZRÓWNOWAŻONEGO

Justyna Moruś

Zespołu Szkół Plastycznych
z Bielska-Białej

**FUNDACJA
im. RÓŻY
LUKSEMBURG**

Szkoła
Tolerancji

CEL DZIAŁANIA:

- UŚWIADOMIENIE ŻYCIA W PRZESTRZENI WIELOKULTUROWEJ,
- PRZYBLIŻENIE IDEI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ZAGADNIEŃ EDUKACJI GLOBALNEJ.

OPIS DZIAŁANIA

- Krok 1: współpraca z Polską Akcją Humanitarną
- Krok 2: a) dotarcie do osób będących przedstawicielami różnych środowisk, utrzymującymi kontakty międzykulturowe, działających na rzecz równości ludzi lub podróżujących, b) skorzystanie z Escape Room nt celów Zrównoważonego Rozwoju, opracowanego przez koordynatora działu Edukacja PAH.
- Krok 3: ad a) World Cafe; ad b) ER w klasach
- Krok 4 finał / promocja / wnioski – to jeszcze przed nami

CO WYRÓŻNIA JĄ POŚRÓD INNYCH PRAKTYK?

- INNOWACYJNOŚĆ
- OBIE METODY POBUDZAJĄ DO DZIAŁANIA
- CZASOCHŁONNOŚĆ
- ROZWIJAJĄ NA RÓŻNYCH POZIOMACH

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

- DOSTOSOWANIE FORM DO MOŻLIWOŚCI CZASOWYCH I LOKALOWYCH,
- ZBIÓRKA FUNDUSZU (1ZŁ) NA SKROMNY POCZĘSTUNEK,
- ZAANGAŻOWANIE UCZNIÓW W POMOC PRZY PRZYGOTOWANIU / SKŁADANIU ER,
- WORLD CAFE – DOBRAĆ LICZBĘ STANOWISK DO PRZEWIDZIANEGO CZASU I ILOŚCI UCZESTNIKÓW,
- ZADBAĆ O EKSPERTÓW – NAPOJE, POCZĘSTUNEK, PRZERWA,
- KONIECZNIE OMÓWIĆ, PODSUMOWAĆ

WSKAZÓWKI DLA INNYCH

- ZAAKCEPTOWAĆ FAKT TRUDNOŚCI I PROBLEMÓW, KTÓRE TRZEBA BĘDZIE POKONAĆ PODCZAS ORGANIZACJI: TRUDNOŚCI SĄ NIEODŁĄCZNĄ CZĘŚCIĄ PODCZAS ORGANIZACJI WYDARZEŃ,
- BYĆ ELASTYCZNYM W DZIAŁANIU – WIELE AKCJI LUB ZAJĘĆ ZOSTAŁO PODJĘTYCH SPONTANICZNIE, BEZ DOPINANIA NA OSTATNI GUZIK,
- SKUPIĆ SIĘ NA MOŻLIWOŚCIACH, ZAMIAST AN OGRANICZENIACH.

